

Bělohrad, Radim

[Bělohrad, Radim. Osobní identita a její praktická hodnota]

Studia philosophica. 2012, vol. 59, iss. 1, pp. 132-133

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/118310>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

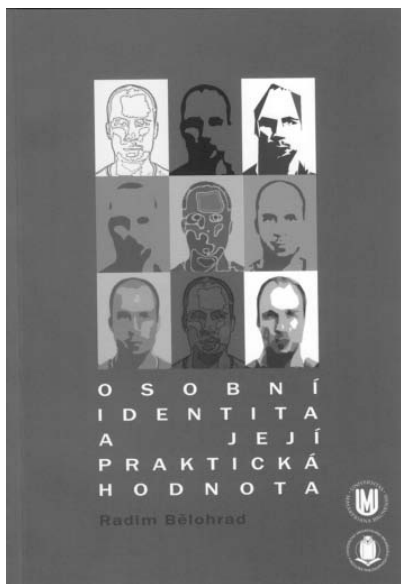
definičně vzato obnáší vlastnosti v modálním prostoru ztrácet a na druhou stranu zase nabývat. Příslušná kapitola „4. Holá individua: reformulace Tichého koncepce“ je tedy jakýmsi manifestem zastávané pozice. Následuje obsírná obhajoba. Zejména je dokazováno, „5. Holá individua nejsou bez vlastností“, že holá individua nemohou být bez vlastností a tedy tzv. nahá. Poté, „6. Ryzí individuátory a holá individua“, je obhajován koncept ryzího individuátoru jakožto ekvivalentní pojmu holého individua. V kapitole „7. Dva druhy holosti a tři teze o holých individuích“ je polemizováno s některými nedobře založenými pokusy kritizovat předkládanou koncepci.

Konečně ve třetím oddíle, „III. Existence a individua“, jsou diskutována dvě svízelná témata týkající se samé existence individuí. Nejprve je analyzováno, „8. Co obnáší kontingentní existence individuí?“, zda a v jakém přesně smyslu lze uvažovat kontingentní existenci individuí

jako vlastnost. Poté, „9. Projikování a abstraktní vs. konkrétní individua“, jsou odlišeny dva druhy individuí a relace protínající onu pomyslnou hranici mezi nimi. Autor tak vlastně uzavírá, že to jsou právě jím uvažovaná holá individua, která jsou individui našeho světa a myšlení.

Radim Bělohrad, *Osobní identita a její praktická hodnota*, Brno: Masarykova univerzita 2011, 159 s.

Knih se zabývá hledáním lidské podstaty a podmínek, které limitují přežití lidského jedince. V současnosti nejvlivnější koncepce naší podstaty je psychologická. Podle ní jsme *osoby*, jedinci, jejichž existence je determinována výskytem komplexních mentálních charakteristik jako myšlení, sebereflexe, schopnost vnímat sama sebe jako objekt existující v čase, jazyková kompetence a podobně. V poslední době však nabývá na popularitě také koncepce, podle které to, co je na nás podstatné a co konstituuje naše trvání v čase a přežití, nemá s mentálními charakteristikami nic společného. Tato koncepce nepopírá, že jsme osoby, ale akcentuje naši biologickou podstatu při určení naší identity. Pro naši existenci a přežití je určující existence téhož života, tj. biologického procesu určitého typu. Z této koncepce vyplývá, že lidské plody, lidské osoby i jedinci v permanentním vegetativním stadiu jsou všichni bytosti stejné ontologické kategorie, všichni jako my. Kniha má kriticky zhodnotit psychologickou teorii a pokusit se nabídnout argumenty pro přijetí alternativní biologické koncepce. Má ale také jiný cíl. Otázka osobní identity má podstatné důsledky pro racionalitu lidského jednání. Je rozumné v současné době tvrdě pracovat či trénovat s vidinou, že jednou se mně to vše mnohokrát vrátí? Odpověď na tuto

otázku bude kladná jen v případě, že ta bytost, pro kterou to vše nyní podstupuji, budu skutečně já a mohu se s ní dostatečně identifikovat. Podstatnou částí mé práce je tedy také analýza otázky, zda osobní identita je skutečně nezbytným předpokladem racionality našeho jednání.

Marek Picha, *Kdyby chyby: epistemologie myšlenkových experimentů*, Olomouc: Nakladatelství Olomouc 2011, 195 s.

Myšlenkové experimentování je oblíbeným a často zatracovaným způsobem vědecké a filozofické práce. Konkrétní příklady popisující více či méně neobvyklé situace jsou vítané pro svoji názornost, zároveň však bývá zdůrazňována jejich spekulativní povaha a z ní plynoucí omylnost. Myšlenkové experimenty jsou proto v odborných kruzích obvykle vní-

mány jako více či méně zdařilé ilustrace, osvěžení či didaktické pomůcky bez dalšího významu. Můj zájem o myšlenkové experimenty byl především motivován frustrací, kterou cítíme, snažíme-li se někoho přesvědčit o platnosti našeho tvrzení a přitom nemáme po ruce nic jiného než imaginární situaci, která takřkajíc hovoří v náš prospěch. Druhá strana si naše líčení s chutí poslechne, avšak poté odmítne závěry z něj plynoucí právě kvůli oné neskutečnosti popisované situace. Myšlenkové experimenty jsou tímto jednoduchým škrtem odsouzeny do role nevýznamných, zpestřujících a nezávazných ornamentů seriózní práce. V knize se snažím prozkoumat okolnosti, za kterých lze podobné odmítnutí myšlenkových experimentů v rámci kritické diskuse provést – a zejména, kdy ho provést nelze. V pěti kapitolách se pokouším odpovědět na tři klíčové otázky: (1) Co je to myšlenkový experiment a jak ho analyzovat? (2) Mají-li myšlenkové experimenty epistemický význam, odkud pochází? (3) Jakou roli hrají myšlenkové experimenty v kritické diskusi?

Myšlenkový experiment je výraz, se kterým si téměř každý spojí nějaký konkrétní příklad – nejčastěji některý ze slavných Galileových, Einsteinových či Zenónových scénářů – avšak málokdo je schopen myšlenkový experiment nějak blíže vymežit. Celá řada badatelů považuje myšlenkový experiment za natolik vágní pojem, že rezignuje na snahu o jeho preciznější určení. Myšlenkový experiment je pak velmi obecně vymezen jako popis hypotetické situace, která v jistých ohledech připomíná reálný experiment. Někteří autoři dále zdůrazňují onu souvislost s reálnými experimenty, jiní základní argumentační strukturu myšlenkových experimentů, další jejich použití. Já definuji myšlenkový experiment jako *soubor pokynů určujících, jakou konkrétní situaci*